

זה או עכ"פ שאין הקטן מקלקל, דמטעם זה לא שייך לסמוך על הקטן במה שמסר לו שור וצור שסופם להחיר את עצמם.

ונראה דזהו עיקר חידושא דברייתא, וא"ל לדחוקי דהרבותא היא דתחילתו בפשיעה וסופו צאונס חייב, והרי הדבר בפלוגמא, אלא דהא ממילא ידעינן דכיון דקיי"ל דתחילתו בפשיעה וסופו צאונס חייב, ממילא לית לן נפקותא בין אם השור החיר את עצמו או אם החרש הוא שהחירו והזיק לאחר זמן.

ולמדנו מכאן דכראוי אין פירושו שקשרו בשלשלאות של צרור שאין השור יכול להחיר את עצמו אפי' לאחר זמן, אלא כראוי מתפרש לזמן מוגבל, ואפשר דאחרי דלא נחצה בגמ' דלר"ל הקטן עושה שמירה יותר ניחא לפרושי דס"ל שאין הקטן מקלקל, (שור"ר דלא שייך לומר כך או כך אחרי שדבר זה לא נחפרש בהדיא), ומיחייב בשלהבת דמעשו ידיה קא גרמו ואין זה גרמא במה שיש רצון ודעה לחש"י, ואחרי שיכול להיות שלא ישמרהו כראוי ויתפס האש בצאיזה דבר או שידלג צרות מצייה ע"י עצים דקים וכן כל חשש מיחייב, והוי צרי הזיקא (ובאן צריך עוד עיון), ור"י פליג וס"ל דכל כמה שהדבר נעשה ברצונו הרי זה נכחא דחרש קגרים ועל אף פשיעתו א"ל לחייבו.

אבל בספר אאמו"ר שליט"א ביאר טפי מיין שכתב דכיון דלר"ל א"ל לפרושי דהקטן מקלקל א"כ הא דמחייב בשלהבת הוא מטעם דחשיב ל' כמו גוואל לר"י שאין צרכו לשמור, ור"י ס"ל דכידו לשמורו דס"ל שהקטן מוכשר טפי לשמירה, וישב צוה משה"ק מרן זללה"ה דאם מיירי לזמן ארוך א"כ מ"ט דר' יוחנן דפוטרי, [אבל נראה דהא דלא חירך בן מרן ז"ל הוא משום דלא יתכן לאיפלוגי במציאות], וגמלא לפ"ז דשור קשור וצור מכוסה ששנינו דחייב היינו רק לאחר זמן כזה שכבר יתכן שהשור ניתק את עצמו ואז בין אם נפתח מעצמו ובין שהחירו חרש חייב, וקודם זמן זה פטור בין שנפתח מעצמו ובין שפתחו חש"י דתחילתו צאונס וסופו צאונס.

ומיידו בספר מרן זללה"ה משמע דכל שניתק השור ור"ל בחור [הזמן] חייב הצעלים דאיגלא מילתא למפרע דלא קשרו כראוי, (ולכאורה יש להביא ראיה לדבריו מהא דקחמי לקמן נ"צ א' כסהו כראוי ונפל כו' ופריך בגמ' שם כיון דכסהו כראוי היכי נפל ומשני שהתליע מחוכו, ומצואר דאם לא התליע לא שייך לפול ולא אמרינן שמרוב הדריסה כבר התליע, וע"כ דאם נפל בלא התליע ה"ט דחייב דאיגלא מילתא למפרע דלא כסהו כראוי, אבל אין זו ראיה דנקט התליע מחוכו, דאי התליע מצחוק הו"ל למייתי ומיחו, ואכתי צריך עוד עיון בזה, ועי' לעיל בשם התורת חיים), ולפ"ו רבותא דברייתא כמש"כ לעיל דהקטן אינו צר שמירה על זה, וכמש"כ אאמו"ר שליט"א דהוה ס"ד דסגי בשמירתן כמו באש, אבל אה"נ דהו"מ למינקט שור וצור שהניחן ברה"ר והוי קמ"ל בזה רבותא טובא, וע"ע בספר אאמו"ר שליט"א.

ונראה דככה"ג שפתחו החרש דחייב מדין תחילתו בפשיעה וסופו צאונס הוא אפילו לדעת חו' נ"צ ב' דזעינן שהאונס יהי' מחמת הפשיעה, דכיון שמסרן לחש"י לשמור שורו ואיזה לא משגח בשורו הוי כולו פשיעה אף שנפתחת החש"י אין פשיעה ולא הו"ל לאסוקי אדעתיה, ודבר זה עדיין צריך ביורור, והוי ניחא טפי אם נימא שהקטן עושה קצת היזק, ומרן

(ג) והא דמשני שור דרכיה לנחוקי צור דרכיה לנחורי פירש"י והו"ל לאסוקי אדעתיה שאפילו אין החרש מחירו סופו להחיר את עצמו הלכך שמירה רעועה היא ואפי' החירו חרש חייב בעל השור, וכן פירש ז"ל אהא דקאמר צור דרכיה לנחורי שכתב הלכך שמירה רעה היא אפילו גלהו חרש בעל הצור חייב לשלם שלא שמרו כראוי, ולכאורה כונתו דהשור והצור לא היו קשורים כראוי ולהכי סופו שיחיר את עצמו, דאי בשקשרם כראוי איירי כינא יתיר את עצמו ואיך יתחייב, אבל בתו' ד"ה צשור הוכיחו דא"ל לפרש בדלא כראוי, דלאו כלום היא, ולפ"ז קשיא להו על פרש"י דהא ע"כ בקשרו כראוי מיירי וא"כ איך אפשר לחייבה הא תנן לקמן נ"צ א' כסהו כראוי פטור.

אבל הרמב"ן ז"ל במלחמות לקמן נ"צ ב' פירש דאיירי בקשרו כראוי, ופירש כן נמי בדעת רש"י, [א"ה, וע"ע לקמן סק"ד ד"ה וצח"י] וביאר שם דאף בקשור ומכוסה כראוי הו"ל למייתי לאחר זמן ולמיחווי אי ניתק השור או ניתק הצור, והיינו דלעולם השור משתדל להחיר קשרו וכן צבור לעולם דרסי עלויה, ואין ההשתדלות של קשירה וכיסוי כראוי מצטמח שלא יותק השור ולא יותר הצור, והא דתנן כסהו כראוי פטור, עי' ברמב"ן שם, ובספר תורת חיים כתב צוה"ל [וצפני"י כתב שדכריו לקוחין מהרמב"ן], והא דתנן כסהו כראוי פטור איירי שהבעל חוזר ודולה בכל יום כמנהגו דומיא דרישא דהתם כו' ופירש הרא"ש ז"ל כו' וכיון שחוזר וראהו בכל יום ליכא למיחש לנחורי דכשמתחיל לנחורי הוא רואה ומתקן כו' והתליע מחוכו פטור כו' אבל מסרו ביד חש"י דהכא שהבעל מניחו בידם והולך לו לכך אפי' כסהו כראוי חייב דכיון דדרכיה דשור לנחוקי כו', וצאמת שלשון רש"י מדויק לפ"ז וכדהעירוני שכתב סופו להחיר כו', אלמא דיש חזקה זמן מסויים דעד אז לא חיישינן שיחיר את עצמו דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה כיון שקשרו כראוי, [ומש"כ במלחמות שם אלא שגלהו "מתחלה" חש"י כו', נראה דכוונתו ז"ל דהחש"י החירוהו לפני שהחיר השור את עצמו, והיינו בזמן שכבר ה' יכול השור לפתוח את עצמו, ונראה לכאורה דאם השור פתח את עצמו או החירו חרש לפני הזמן שהי' להבעלים לחוש והזיק לאחר זמן דמיחייב, וצ"ע].

ואפשר לפ"ז דבין לר"ל ובין לר' יוחנן הקטן עושה שמירה קצת [אבל אין זה מוכרח, ועי' לקמן], והמקשן שהקשה לר"י מ"ש הכא ומ"ש הכא ג"כ הוה ידע דהקטן עושה שמירה קצת, ופריך דבשלמא לר"ל דס"ל דשמירה קצת לא מהניא שפיר מחייבין בשור וצור שמסרן לחש"י ולא קשיא א"כ גחלת נמי ליחייב, דגחלת מעמיא, אבל לר"י דס"ל דצמסר לו שלהבת נמי פטור נמא דס"ל דאפי' שמירה קצת נמי מהניא וא"כ למה צשור וצור חייב, ומשנינן התם נכחא דחרש קא גרים ור"ל דא"ל לייחס מעשה זה למי שמסרו דהא החרש הוא שהלך לגדיש והניחו, והיינו מה שדקדק רש"י לכתוב אחיזתו של חרש כו' שהוא נטלה והוליקה לגדיש כו', והוא מחייב לפי המצואר לעיל דהענין הוא כיון שאפילו קטן יש בו רצון ודעה, וכמש"כ בחו"ב, (ושמעתי שכבר חילק בנחל"ד לקמן כ"צ א' בין בן דעת לאינו בן דעת).

והא דנקט שמסרו לחש"י לרבותא נקט דאע"ג שמסרו לחש"י לא מיפטר צהי משום שאין הקטן עושה שמירה לענין